

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

Opuscula Spiritiva - I. Horologium Asceticum. II. Principia Vitae Christianae. III. Manuductio ad Coelum. IV. Via Compendii ad Deum. V. De Sacrificio Missae. VI. De Discretionem Spirituum ... Operum Eminentiss. Cardinalis, Tom. I

Bona, Giovanni

Parisiis, 1677

Cap. VII. De Ira. Character irati. Effectus, causae, & remedia irae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9969

CAPUT VII. *De Ira. Character irati. Effectus, causa,
& remedia Ira.*

1. **I**Rascor iræ. Sola hæc ira justa est adversus monstrum rabidum & execrabile, adversus affectum maximè implacidum & turbulentum, quid si semel invaserit hominem, vix in eo humanæ naturæ vestigia relinquit. Ira brevis insania est, sui impotens; armorum, sanguinis & suppliciorum avida; decoris oblita, necessitudinum immemor, in ipsa irruens tela ut alteri noceat; ruinis similima, quæ super id quod oppresserunt franguntur. Linq̄uit decor omnis iratos. Flagrant & micant oculi, tumescunt venæ, horrent capilli, quatiuntur labia, strident dentes, spumant ora, rabida vocis eruptio colla distendit. Non est ullius affectûs facies turbatior. Fœdatur vultus, contrahitur frons, nutat caput, vacillant pedes, agitantur manus, & totum corpus indecorâ jactatione huc illuc circumfertur. Adjice minaces gestus, complosas manus, pulsatam humum, percussum pectus, evulsos crines, scissa vestimenta & sanguinem ab inis præcordiis exæstantem. Qualem putas intra esse animum, cujus extra imago tam fœda est? Qualia Poëtæ inferni monstra finxere ignibus ardentia, succincta serpentibus, diroque mugitu perstreptentia: talis est irati habitus, turpis, cruentus, æstuans, crudelis & in ferinam rabiem degenerans. Cætera vitia licet abscondere & in abdito alere: ira se profert & in faciem exit, ac velut ignis omnia corripit: quantoque studiosius eam te gere conaris eò ampliùs effervescit. Modi nescius est, nec frænum patitur, quem ira possedit.

2. Reliqua item vitia certis quibusdam finibus coërcentur: iræ nihil intactum, nihil est inaccessible: cælum ipsum petimus iracundiâ. Hinc blasphemiarum, hinc querimoniarum adversus Deum; hinc de ejus providentia motæ ab impiis controversiæ. Nec his dumtaxat irascimur, à quibus nos læsos existimamus, sed futuræ etiam injuriæ co-

gitatione offendimur & qui facturus esse injuriam, falsâ plerumque imaginatione, creditur, jam fecit: adeo ingeniosi in vitiis sumus. Sæpè nescimus quibus irascamur, irascimur tamen: & si alius desit, in quo impetus ille frangatur, contra nos ipsos excandescimus. Ut verò scias non ex sola injuria nasci hunc affectum, iræ etiam nostræ sentiunt rabiem, qui nec offendere nos possunt, nec contumeliâ afficere. Sic vestimenta sæpè scindimus, vasa projicimus, frangimus calamum, laceramus chartam, cum his uti ex animi sententia non valemus. Sic in furorem sæpè nos agit aut observatus calix, aut mensa negligentius posita, aut parùm agilis puer, aut tracti subsellii stridor & alia multa, quæ iram nostram nec meruerunt, nec sentiunt. Sic refractarius equus & contumax, sic canis oblatrans & perstrepenres aviculæ; sic importunus muscarum volatus, aut culicum morsus bilem concitant & impatientiæ nostræ pœnas luunt. Vide quàm demens sis. A rebus sensu carentibus & à brutis animantibus exigis pœnas, quibus par esset tuam potiùs insaniam castigare.

3. Quòd si libeat iræ damna & effectus intueri, nulla pestis humano generi pluris stetit. Videbis cædes & urbium clades & totarum exitia gentium. Videbis pestilentiam manu factam & magnam occisorum struem, fusi que sanguinis rivos flumina inficientes. Aspice nobilissimarum civitatum fundamenta vix notabilia, has ira dejecit. Aspice solitudines sine habitatore desertas, has ira exhausit. Aspice incendia domos concremantia, violatos fontes venenis, extinctas familias; hæc scelera ira patravit. Ferarum conventum dixeris non hominum, nisi quòd illæ inter se placidæ sunt, hi mutuâ laceratione se perimunt. Accedit huic vitio hæc pernicies, quòd hominem exuit similitudine Dei, cujus opera tranquilla sunt: mentem obcæcat ne verum videat, ne aliorum monitis obsequatur: omnes animæ facultates turbat & pervertit, eumque pessimè totum hominem afficiat, vix illi tamen

ulla tarpitudo inesse creditur, adeò vulgus gloriosum existimat irasci. Sed præstat ad remedia accedere, quibus hæc prava affectio, si non tolli omnino, rationis saltem imperio subjici & ad salutarem modum cogi possit.

4. Ante omnia optimum est primum iræ irritamentum protinùs spernere & ipsis repugnare principiis: nam si cœperit ferre transversum, difficilis ad salutem recursus est. Faciet quantum volet, non quantum permiseris. Cum hostis portis se intulit, modum à captivo non accipit. Facilius enim est non admittere perniciofa, quam admissa moderari. Pars superior mundi & ordinatior, ac propinqua sideribus nec in nubem cogitur, nec in tempestatem impellitur, sed caret omni tumultu: inferiora sunt quæ fulminant. Ita animus sublimis, quietus semper & compositus, ac in statione tranquilla collocatus, intra se mala premit, quibus ira contrahitur & verbis suis minimum libertatis permittit: scit enim cum iratus fuerit, mala non tolli; sed fieri graviora. Sicut aves, dum viscum trepidantes excutiunt, plumis omnibus illinunt: sic omnis indignatio in tormentum suum proficit. Plus nocet ira, quam injuria. Qui irascitur, se ab alio contemptum putat; verus autem æstimator sui non vindicat, quia non sentit. Ultio confessio doloris est. Non est magnus animus, qui repetit mordentem.

5. Auditâ voce maledicentis statim animadvertendum, non quid illum audire, sed quid te deceat loqui. Non tantum licere debet alienæ perversitati, ut serenitatem tuam obducatur. Deus, qui omnia potest, tot improbos homines suffert, tu ceteris deterior unum ferre non poteris? Ridiculum est te non corrigere malitiam tuam, quod potes; aliorum velle tollere, quod non potes. Si tot peccatorum reus es, quicquid pateris nihil est comparatione gehennæ, quam mereris. Quis es tu, cujus aures lædi nefas sit? Seipsum offendit, quia peccat, qui facit injuriam: tibi enim quid accidit? Id quod ab æterno decretum est pro tua salute. Audi quid dicat Deus. *Si dimiseritis, &*

ego dimittam vobis. Ad hoc tonitruum si non expergisceris, non dormis, sed mortuus es. Danda est alienis vitiis venia, ut tuis imperes.

6. Tollenda ex animo suspicio est fallacissimum iræ incitamentum. Ille me parùm humanè salutavit, ille inchoatum sermonem citò abruptit, illius vultus aversior visus est. Nec deerunt suspicioni argumenta & conjecturæ, cùm semper ad malum creduli simus. Major injuriæ pars constat vitio interpretanti. Quare simplicitas necessaria est & benigna rerum æstimatio. Age contra te absentis causam, sitque tibi hoc vitium suspectum, quod quæ inviti audimus, libenter credimus & antequam judicemus, irascimur. Dandum semper est tempus, veritatem dies aperit. De parvula summa judicaturus res tibi sine teste non probaretur, amicum verò condemnas, antequam audias? Rebus quæ referuntur statim fidem adhibere, imprudentis hominis est. Multi mentiuntur, ut decipiant; multi, quia decepti sunt. Qui aliquid clam dicit, penè non dicit. Quid iniquius, quam secretò credere, palam irasci? Denique non expedit omnia videre, omnia audire. Non accipit injuriam, qui nescit.

7. Cùm scis aliquem malè loqui de te, interroga conscientiam tuam, an ipse priùs de illo loquutus sis. Tum cogita de quàm multis loquaris. Faciet te moderatiorem respectus tui, si te ipsum consulueris. Nam cur alienæ luxuriæ non ignoscis, qui nihil tuæ negasti? cur mendacia persequeris, ipse perjurus? cur ipse perfidus, fidei acerrimus exactor es? cur tibi licentiam in alios permittis, in te non vis? Succurrat non tantùm quid patiaris, sed quid feceris. Quicquid in alio reprehendis, invenies in sinu tuo. Omnes mali sumus, communi vitio danda est venia. Et si nihil tale fecisti, at potes facere. *Qui stat, videat ne cadat.*

8. Quid novi fit, si inimicus nocet, amicus offendit, filius labitur, servus peccat? Hæc omnia ita consueta sunt, ut rosa verè, fructus æstare. Sicut properanti per fre-

quentiâ urbis loca alicubi labi necesse est, alicubi retineri, alicubi respergi: ita in hoc vitæ actu dissipato & vago multæ incidunt querelæ, multa impedimenta. Cur indignaris à viro malo injuriam passus? Quod suum erat fecit. Tu verò, si bonus es, boni viri munus exerce: cura ut illum bonum facias. Hoc autem non fit ultione, sed patientiâ & beneficiis: & si non bonum, saltem benevolum reddes: si neutrum, te procul dubio meliorem efficies. Ille detraxit de fama tua, graviter tibi infensus est. Quid hîc tu? Non credo. Si quid dixit, errore deceptus dixit, mente non malâ, zelo bono, prodesse voluit, aut certè læsus à me fuit. Non est injuria pati quod prior feceris. Verè illam culpam admisi, reus sum, æquum est justitiæ cedere. At gratis impugnor & sine culpa. Quid inde à Christum imitabor & dicam cum Propheta, *Obmutui & non aperui os meum, quoniam tu fecisti.* Aliena dicta aut facta tibi mala non erunt, etsi reverà mala sint; nisi malè eis utaris. Talia sunt, qualis usus eorum.

8. Quæ est causa offensionis? Opinio. Tolle damni opinionem & nihil nocebit tibi. Nulla res attingit, aut movet animum, aut ad ipsum intrat: solus ipse se ipsum movet & quale tulerit judicium, talia fiunt ea quæ accidunt. Nihil te lædet, nisi tu te ipsum læseris. At malus est, inquis, qui me persequitur. Expecta, dabit alteri pœnas, quas debet tibi & jam sibi dedit, quia peccavit. At ratione præditus est? quare non emendat se? Et tu qui ratione præditus es, cur non corrigis impatientiam tuam? cur non vincis in bono malum? Aliena vitia in oculis habes, à tergo tua sunt. Sed age quisquis es, cui dulce videtur ulcisci, datur tibi optatæ ultionis facultas, cum hac tamen justissima lege, ut à majori incipias. Ordo injuriæ præscribat ultionem. Graviorem omnium hostem iram tuam habes, hæc plus te offendit: ab ista auspicare vindictam. Non sunt quærendi in platea adversarii, dum infensor domi latet. Plato iratus in servum, manum quam percussurus sustulerat, suspendit dicens, Cæderem, nisi

irascere. Prius voluit iracundiam flagellare, quam servum; digniorem flagris existimans dominum irascentem, quam servum negligentem. Quò quisque honestior est, eò fortius iram comprimit.

10. Iudices & qui præfunt populis iram interdum ostendere debent, ac etiam exhibere; ita tamen ut rationem non præveniat, sed quasi ancilla subsequatur. Corrigendus est qui peccat & castigandus, sed sine ira. Si vir bonus irasci turpiter factis debet, omnis illi per iracundiam vita transibit. Quod enim momentum erit, quo non videat improbanda? Deficiet, si toties à se iram, quoties causa poscet, exegerit. Placidus itaque & æquus errantibus, talem effectum erga illos habebit, qualem medicus erga phreneticos. Sicut non commoveris ob algores & fervores, qui à tempestatibus suas vices obeuntibus inducuntur: ita nec irasci debes propter injurias, quas improbi homines pro sua natura inferre solent. Ægri intemperantes sunt, in quibus nihil est sani. Satis acerba erga contumeliosum vindicta est, nullam petere ab eo vindictam. Ille lædit ut doleas, si tu non doles, ipse dolebit videns ereptam sibi contumeliæ voluptatem: adeò fructus injuriæ in sensu & indignatione patientis positus est. Convitia, si irascere, agnita videntur, spreta exolefcunt. At turpe est, inquis, contemni, læsumque honorem non reparare. Imo turpe est timore contemni, non enim hoc timet nisi qui contemni dignus est. Non respicit sapiens quid homines turpe judicent: nihil illi turpe nisi peccatum. Contemnor, ait, ab aliquo? Ipse viderit. Ego curabo, ne quid contemptu dignum agam, aut loquar. Odit me aliquis? viderit. Ego omnibus ero placidus & benignus. Sic invicta patientia improborum malitiam superat & fatigat; Deumque imitatur, qui ignoscit, qui patientissimus est & scelera nostra suis beneficiis vincit. Majoris animi est non agnoscere injuriam, quam ignoscere.